

ЄС: основні факти

Європейський Союз – це сім'я демократичних Європейських країн, які об'єдналися заради миру та процвітання. Євросоюз – це не держава, що має замінити існуючі держави, і він також значно більший за будь-яку міжнародну організацію. Фактично, ЄС єдиний у своєму роді. Країни, що входять до його складу, заснували спільні інституції, яким було делеговано частину їхніх суверенних повноважень, завдяки чому стало можливо демократично приймати рішення з конкретних питань, які становлять спільний інтерес, на європейському рівні. Таке об'єднання суверенних повноважень також називається „європейською інтеграцією”.

Історичні корені Євросоюзу – у Другій світовій війні. Ідея європейської інтеграції була задумана для того, щоб більше ніколи не повторилися масові вбивства та руйнації, що відбувалися під час Другої світової війни. Вперше цю ідею запропонував Міністр закордонних справ Франції Роберт Шуман у промові, яку він виголосив 9 травня 1950 року. Цей день став днем народження Європейського Союзу, і тепер щороку святкується як День Європи.

Існує п'ять інституцій ЄС, кожна з яких відіграє свою конкретну роль:

- Європейський Парламент (обирається громадянами країн ЄС);
- Рада Європейського Союзу (представляє уряди країн ЄС);
- Європейська Комісія (рушійна сила та виконавчий орган ЄС);
- Суд Європейського Союзу (забезпечує дотримання законодавства ЄС);
- Рахункова палата або Суд аудиторів ЄС (контролює ефективне та законне використання коштів з бюджету ЄС).

З цими інституціями співпрацюють ще п'ять важливих органів:

- Європейський економічний та соціальний комітет (представляє думку громадських організацій з економічних і соціальних питань);
- Комітет регіонів (представляє думку регіональної та місцевої влади);
- Європейський центральний банк (відповідає за монетарну політику та здійснює управління грошовою одиницею ЄС – євро);
- Європейський Омбудсман (уповноважений з прав людини) (розглядає скарги громадян щодо неналежного функціонування певної установи чи органу ЄС);
- Європейський інвестиційний банк (сприяє досягненню цілей ЄС через фінансування інвестиційних проектів);

Ця система управління доповнюється цілою низкою інших органів і відомств.

Верховенство права є фундаментальним принципом Європейського Союзу. Всі рішення та процедури ЄС спираються на договори, схвалені всіма країнами ЄС.

Спочатку до складу ЄС входило шість країн: Бельгія, Німеччина, Франція, Італія, Люксембург і Нідерланди. Данія, Ірландія та Велика Британія вступили в ЄС у 1973 р., Греція – у 1981 р., Іспанія та Португалія – у 1986 р., Австрія, Фінляндія та Швеція – у 1995 р., а у 2004 році відбулося найбільше розширення ЄС, коли до нього приєдналися 10 нових країн.

У перші роки існування ЄС співробітництво між країнами, що входили до нього, здебільшого стосувалося торгівлі та економіки, однак нині ЄС також дбає і про багато інших актуальних питань, зокрема таких, як дотримання громадянських прав, забезпечення свободи, безпеки та правосуддя, створення нових робочих місць, сприяння регіональному розвитку, захист довкілля, а також проведення роботи з глобалізації в інтересах усіх і кожного.

Європейський Союз забезпечив півстоліття стабільності, миру та процвітання. Євросоюз розвиває спільну зовнішню політику та політику безпеки, що дає країнам ЄС можливість спільно діяти на світовій арені заради стабільності, співпраці та взаєморозуміння. Допмагаючи розбудові безпеки та стабільності в усьому світі, ЄС також робить життя більш безпечним і для людей, як проживають у межах його кордонів. Особливо активно ЄС пропагує людські аспекти міжнародних відносин, такі як солідарність, права людини та демократія.

Все це допомогло підвищити життєвий рівень людей, побудувати спільний європейський ринок, запровадити єдину європейську валюту, а також зміцнити голос Європи в усьому світі.

Єдність у різноманітті: Європа – це континент, де існує не лише багато різних традицій та мов, але також і спільні цінності, які захищає ЄС. Він заохочує співпрацю між народами Європи та пропагує єдність, зберігаючи при цьому різноманіття та гарантуючи прийняття максимально наближених до людей рішень.

У XXI-му столітті країни світу дедалі більше залежатимуть одна від одної, і для кожного громадянина Європи все необхіднішою ставатиме співпраця з людьми з інших країн у дусі допитливості, толерантності та солідарності.

Витоки: війна і мир

Протягом багатьох століть Європа була ареною частих і кривавих воєн. З 1870 по 1945 роки Франція та Німеччина воювали між собою тричі, зазнавши при цьому страшних людських втрат. Саме тому в середині минулого століття кілька європейських лідерів дійшли висновку, що єдина можливість забезпечити довготривалий мир між їхніми країнами полягає у їх політичному та економічному об'єднанні.

Саме тому у 1950 році Міністр закордонних справ Франції Роберт Шуман запропонував об'єднати вуглевидобувну та сталеливарну промисловості Західної Європи. В результаті цього у 1951 році було засновано Європейське об'єднання вугілля та сталі (ЄОВС), до якого увійшло шість країн: Бельгія, Західна Німеччина, Люксембург, Франція, Італія та Нідерланди. Право приймати рішення з питань, які стосувалися вугільної та сталеливарної промисловості у цих країнах, було передано незалежному наднаціональному Верховному органу, першим президентом якого став Жан Монне.

Від трьох співтовариств до Європейського Союзу

Європейське об'єднання вугілля та сталі функціонувало настільки успішно, що за кілька років його шість країн-учасниць вирішили піти далі та об'єднати також інші галузі економіки. У 1957 році вони підписали Римські договори, якими було засновано Європейське співтовариство з атомної енергії (Євroatом) і Європейське Економічне Співтовариство (ЄЕС). Країни-учасниці цих співтовариств домовилися про скасування торговельних бар'єрів між ними та формування „спільного ринку”. Щороку в травні ми відзначаємо закінчення останньої великої Європейської війни, і народження із того страшного досвіду нової форми організації Європи, що дала нам безпрецедентний період миру. 2005 рік був особливим, оскільки в цьому році відзначалось 60 років з дня закінчення цієї війни. Це - найдовший мирний період, який знала Західна Європа. А 9 травня, або День Європи, - річниця декларації Шумана, яка проклала шлях до сьогодношньої Європи, і принесла нам цей мир.

У 1967 році інституції трьох європейських співтовариств злилися. З того часу почали діяти єдина Комісія, єдина Рада Міністрів і єдиний Європейський Парламент. Спочатку депутати Європейського Парламенту обиралися національними парламентами, однак у 1979 р. було проведено перші прямі вибори до Європейського Парламенту, що дозволило громадянам країн-членів Співтовариств голосувати за тих кандидатів, яким вони віддавали перевагу. Відтоді такі вибори проводяться кожні п'ять років.

Маастрихтський договір 1992 року (або Договір про Європейський Союз) запровадив нові форми співробітництва між урядами країн-членів, зокрема з питань спільної зовнішньої політики та політики безпеки, а також у сфері правосуддя та внутрішніх справ. Через доповнення існуючої системи Співтовариств такою міжурядовою співпрацею, Маастрихтським договором було засновано Європейський Союз (ЄС).

Інтеграція означає спільні політичні завдання

Економічна та політична інтеграція між країнами Європейського Союзу означає, що ці країни повинні приймати спільні рішення з різних питань. Таким чином країни ЄС розробили спільну політику у дуже широкому спектрі галузей – від сільського господарства до культури, від прав споживачів до умов конкуренції, від охорони довкілля та використання енергії до транспорту та торгівлі.

Спочатку основна увага приділялася розробці спільної комерційної політики у вугільній та сталеливарній галузях і сільському господарстві. Згодом, у міру виникнення потреби, додавалися й інші галузі. Деякі ключові політичні цілі змінювалися внаслідок зміни обставин. Наприклад, раніше головним завданням сільськогосподарської політики було виробництво великої кількості дешевої продукції, а нині – підтримка передових методів виробництва нешкідливих для здоров'я і високоякісних продуктів харчування та охорона довкілля. Крім того, сьогодні необхідність захисту природи враховується також у цілому спектрі інших політичних курсів ЄС.

Єдиний ринок: подолання бар'єрів

Країнам ЄС знадобився певний час для усунення всіх бар'єрів між ними і перетворення „спільного ринку” на справжній єдиний ринок, у межах якого можуть вільно рухатися товари, послуги, люди та капітал. Формально створення єдиного ринку було завершено наприкінці 1992 року, однак сьогодні все ще існує потреба його вдосконалення, наприклад, необхідно створити справжній єдиний ринок фінансових послуг.

У 90-х роках минулого століття людям стало простіше пересуватися по території Європи, оскільки було скасовано паспортну та митну перевірки на більшості внутрішніх кордонів ЄС. Важливим наслідком цього стало зростання мобільності громадян Європи. Так з 1987 року за підтримки ЄС більше мільйона молодих європейців змогли навчатися за кордоном.

Єдина валюта: євро у кишені

У 1992 році було прийнято рішення створити в рамках ЄС Економічно-валютний союз (ЕВС) і запровадити єдину європейську валютну одиницю, управління якою мав здійснювати Європейський центральний банк. Єдина європейська валюта – євро – стала реальністю 1 січня 2002 року, коли банкноти та монети євро замінили національні валюти у 12 з 15 країн ЄС (Бельгії, Німеччині, Греції, Іспанії, Франції, Ірландії, Італії, Люксембурзі, Нідерландах, Австрії, Португалії та Фінляндії).

Єдина родина зростає

Євросоюз збільшився завдяки кільком успішним хвилям приєднання нових країн. Так Данія, Ірландія та Велика Британія стали членами ЄС у 1973 році, за ними приєдналися Греція у 1981 р., Іспанія та Португалія у 1986 р., Австрія, Фінляндія та Швеція у 1995 році. У 2004 році Європейський Союз радо привітав ще десять нових країн: Естонію, Кіпр, Латвію, Литву, Мальту, Польщу, Словаччину, Словенію, Угорщину та Чехію. Очікується, що Болгарія та Румунія стануть членами ЄС у 2007 році. У 2005 р. Хорватія та Туреччина також розпочали переговори щодо вступу. Подальше ефективне функціонування розширеного ЄС вимагатиме спрощення системи прийняття рішень. Ось чому Ніццький договір запровадив нові правила, що регулюють розміри інституцій ЄС і порядок їхньої роботи. Ці правила набрали чинності 1 лютого 2003 року. Однак вони будуть замінені у 2006 році новою Конституцією ЄС, за умови її схвалення усіма країнами ЄС.

Суто українські переваги

Дотримуючись вимог Європейської політики сусідства (ЄПС), Україна має можливість більш інтенсивно інтегруватись до європейської спільноти не віддаляючись культурно та історично від власних сусідів. Найближчі перспективи поступової інтеграції України та Євросоюзу наступні:

1. Розширення та поглиблення політичного співробітництва.
2. Зближення вітчизняного та європейського законодавства в економічній сфері, взаємне відкриття економік та подальше зменшення кількості торгівельних бар'єрів. Це стимулюватиме взаємні інвестиції та зростання економік. До певної міри, цей процес інтенсифікувався після того, як було завершено процедуру вступу України до Світової організації торгівлі.
3. Збільшення фінансування реформ , в тому числі - через Європейський інвестиційний банк та інші фінансові установи ЄС.
4. Розвиток культурних, освітніх, технічних, наукових зв'язків, а також зв'язків у сфері охорони навколишнього природного середовища.
5. Підтримка в адаптації законодавства до норм та стандартів ЄС, включаючи через надання технічної допомоги, обмін досвідом між державними службовцями та цільові консультації і підтримку через механізм обміну інформацією про технічну допомогу.

